

**Від античності до сьогодення – ефективність та перспективи використання
волошки синьої у фітотерапії**

Орловецька Н.Ф., Улизько В.М.

Національний фармацевтичний університет

Кафедра технології ліків

(м. Харків, Україна)

ninelorlov@gmail.com

Незважаючи на те, що волошка синя є бур'яном й засмічує поля жита та пшениці, її люблять і шанують у багатьох країнах світу, зокрема в Україні, де волошку вважають не просто красивою квіткою, що милує око, але й символом душевної краси нашого народу. На рівні з цим не слід забувати, що вона належить до лікарських рослин, й донині не втратила свого значення як є народній, так і в офіційній медицині.

Найперша згадка про цю рослину у письмових джерелах, певно, належить працям римлянина Плінія Старшого (37-79 рр. н.е.).

Наукова назва волошки синьої – *Sentaurea cyanus* надана Карлом Ліннеєм й поєднує її античну назву *Cyanus* (синій) та міф про кентавра (центавра) Хірона, наставника Ахіллеса. Останнього було випадково поранено отруйною стрілою, але Хіронвилікував його за допомогою волошки.

Квітки волошки синьої мають багатий хімічний склад, до якого входять: глікозиди ціанарин, centaурин і цикорин; антоціани пеларгонін і ціанідин; флаваноїди лютеолін, астрагалін, кемпферол, апіїн, космозїн, кверцетин і рутин; барвник ціанін, сапоніни, смолисті й пектинові речовини, алкалоїди, аскорбінова кислота, каротин та мінеральні солі. Науково доведено, що вміст флаваноїдів більший, якщо волошка виростає на вівсяному полі у порівнянні з тією, що виростає у житі і пшениці.

Таким чином, завдяки багатому хімічному складу препарати на основі рослини мають сечогінні й жовчогінні властивості. Вони поліпшують функції травлення та ефективні при різноманітних захворюваннях, таких як захворювання нирок і сечовивідних шляхів (нирковокам'яна хвороба, пієліт, уретрит, цистит, нефроз), печінки і жовчовивідних шляхів, при кон'юнктивіті, блефариті та гемералопії.

При клінічних дослідженнях на хворих з сечокам'яною хворобою виявлено, що настої квіток волошки підсилюють діурез, знижують у крові концентрацію речовин, що беруть участь у каменеутворенні (кальцій, неорганічний фосфор, сечова кислота), збільшують кліренс фосфору з сечею, знижують рівень урикемії і сечової кислоти у сечі.

Вважають, що квітки мають антисептичну та протизапальну дію, а тому настій (1 ч. л. на 1 склянку води), який називають волошковою водою, застосовують при кон'юнктивітах і ячменях – роблять примочки, промивають або закачують очі (по 4-5 крапель).

Крім того волошка синя широко застосовується у народній медицині при набряках і жовтяниці та як жарознижувальний засіб при застуді.

Також настої і лосьйони з кошиків волошки синьої широко застосовують у дерматології та косметичі – примочки з відвару використовують при екземі, фурункульозі, трофічних виразках і облісінні, миття голови настоєм стимулює ріст волосся та лікує від лупи. Також відваром волошки промивають обличчя при значній жирності шкіри.

Отже, волошка синя, що відома людству ще з античних часів, займає не останнє місце серед лікарських рослин. Вона містить різноманітні цінні для організму біологічно активні речовини, що дає підстави, на наш погляд, більш широкого її використання.